

NOVICE ITR: Trajnostno kmetijstvo in GSO

Inštitut za trajnostni razvoj, Ljubljana, 19.5.09

Zakon o gojenju GS rastlin končno v parlamentu: stališče NVO, ki so sodelovale pri pripravi predloga Zakona

Poslanci bodo ta teden končno odločali o sprejetju Zakona o soobstoju gensko spremenjenih rastlin z ostalimi kmetijskimi rastlinami. Kmetijsko ministrstvo je zakon sicer začelo pripravljati že pred tremi leti. S sprejetjem zakona bodo prvič vpeljane kakršnekoli omejitve gojenja GS rastlin v Sloveniji; doslej bi teoretično lahko kdorkoli in kakorkoli posejal v EU dovoljene GS rastline (trenutno je to sicer le koruza tipa MON810, ki izloča strup proti nekaterim žuželkam).

V ponedeljek, 18.5. je o predlogu zakona razpravljala parlamentarna Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki ga je z nekaj tehničnimi dopolnili soglasno podprl. Zasedanja odbora so se udeležile tudi nekatere NVO, katerih predstavniki so povedali naslednje:

Boris Fras z Zveze Biodar je sprejetje zakona sicer podprl, poudaril pa je, da odškodnine niso ustrezno urejene: zdaj bo kmet/proizvajalec lahko na osnovi zakona uveljavljal le odškodnine za razliko v ceni pridelka, dejstvo pa je, da je za ekokmetijo pomemben njen (eko)trg in zaupanje kupcev, ki je vredno mnogo več, kot razlika v ceni. Glede tega se bo oškodovanec lahko odločil le za zasebno tožbo, za kar pa praksa kaže, da je to skoraj nemogoč način.

Anamarija Slabe z Inštituta za trajnostni razvoj se je glede odškodnin pridružila mnenju ekoloških kmetov. Opozorila pa je zlasti pomen podzakonskega akta, ki bo določil širino varovalnega pasu za posamezno rastlino (zdaj sicer le za koruso). Opozorila je, da je študija KIS, ki govori o 60-metrski razdalji, za določanje varovalnega pasu popolnoma neustrezna, saj ne upošteva vseh dejavnikov, še zlasti pa izhaja iz določil o označevanju GSO, po katerem je treba pridelek oz. živilo označiti, če vsebuje 0,9% GSO. Povedala je, da mora biti izhodišče meja detekcije GSO oz. 0,1% prisotnosti GSO, saj 0,9% velja le za nenamerno in tehnično neizogibno prisotnost. Sicer pa je poudarila, da ITR in druge NVO, ki so aktivno sodelovale pri pripravi zakona (približno 12 organizacij), pričakujejo, da bo zakon preprečil gojenje GS rastlin v Sloveniji, in ga v tem smislu tudi podpirajo.

Predstavniki Čebelarke zveze je povedal, da z vidika čebelarstva v Sloveniji ni možen nikakršen soobstoj z GS rastlinami.

Kmetijski minister Pogačnik je obljubil, da bo njegovo ministrstvo tudi pri pripravi podzakonskih aktov (varovalni pasovi) sodelovalo z NVO in upoštevalo njihova mnenja, kar smo si navzoči predstavniki NVO dobro zapomnili.

Mnenje Inštituta za trajnostni razvoj glede zakona in nadaljnje urejanje rabe GSO v kmetijstvu in hrani (in krmi) je naslednje:

- Sprejem zakona podpiramo zato, ker bo odpravil sedanjo pravno praznino, ko je dovoljena gojitev vseh GS rastlin, ki so ali bi še bile odobrene za gojenje na ravni EU.
- Zakon mora biti učinkovita zaščita pred neželeno prisotnostjo GSO (t.j. onesnaževanjem) v okolju, hrani in krmi v Sloveniji. Zakon je dobra osnova za to, saj je glede na druge države med najbolj omejevalnimi v EU. Vendar pa bo učinkovita zaščita dosežena šele s sprejetjem ustreznih podzakonskih aktov o varovalnih pasovih. Pri določanju širine teh pasov je treba (a) upoštevati vse specifične razmere v Sloveniji (geografsko-podnebni dejavniki, drobna posestna struktura, gosta poseljenost s čebelami, velik delež Nature 2000 ipd.); ter (b) izhodišče mora biti meja detekcije GSO oz. 0,1% prisotnosti GSO v pridelkih, saj meja za označevanje (0,9% prisotnost GSO) velja le za nenamerno in tehnično neizogibno prisotnost.
- Ne glede na sprejem zakona mora Slovenija čim prej sprejeti varnostni pridržek za gojenje koruske MON810, saj je po našem mnenju za to na voljo dovolj tujih študij.

- Slovenija mora kot država članica EU nastopati z jasno izdelanim mnenjem in strategijo nasprotovanja novim odobritvam GSO v EU, si prizadevati za prenos odločanja o gojenju GS rastlin na raven držav članic in za samoodločbo lokalnih skupnosti. Še zlasti si mora prizadevati, da najvišja dovoljena primes GSO v semenskem materialu ne bo višja od 0,1%.

Poslance zato pozivamo, da zakon sprejmejo v predlagani obliki, in si prizadevajo za nadaljnje korake za zagotovitev suverenosti kmetijstva v Sloveniji in za večjo trajnostno usmerjenost le-tega. Sodobno kmetijstvo, še najmanj slovensko, ne potrebuje tvegane genske tehnologije, ki koristi le dobičkom multinacionalk. Potrebujemo trajnostne tehnologije pridelave, ki bodo sposobne zagotavljati dovolj kakovostne in varne hrane ter obenem ohranjati naše okolje.

Mnenju se pridružuje **Greenpeace v Sloveniji**.

Stik: Anamarija Slabe, Inštitut za trajnostni razvoj, tel. (01) 4397 465, GSM 041 725 991, www.itr.si

INŠTITUT ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Pisarna: Trubarjeva 50 (Okoljski center)

Tel. (01) 4397 465; GSM 041 725 991

Faks (01) 4397 105

info@itr.si; www.itr.si